

Eiropas Savienības
Padome

**Briselē, 2016. gada 27. septembrī
(OR. en)**

12606/16

**SOC 565
EMPL 375
ECOFIN 837
EDUC 302**

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Sociālās aizsardzības komiteja
Saņēmējs: Pastāvīgo pārstāvju komiteja (I) / Padome
Temats: Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments (SAPI) – Sociālās aizsardzības komitejas ziņojums par nozīmīgākajām sociālajām problēmām un galvenie vēstījumi
– apstiprināšana

Pielikumā izklāstīti "Galvenie vēstījumi par sociālo situāciju un sociālās politikas reformu prioritātēm ES līmenī", ko Sociālās aizsardzības komiteja galīgajā redakcijā sagatavojusi 2016. gada 19. septembrī, gatavojoties to apstiprināšanai Padomē (*EPSCO*) 2016. gada 13. oktobrī.

Ziņojuma pilns teksts ir pieejams dokumentā 12607/16.

Sociālās aizsardzības komitejas (SPC) galvenie vēstījumi par sociālo situāciju un sociālās politikas reformu prioritātēm ES līmenī

1. Sociālās aizsardzības komiteja, pildot savas pilnvaras saskaņā ar LESD 160. pantu, ir sagatavojusi Padomei savu gadskārtējo pārskatu par sociālo situāciju ES un sociālās politikas norisēm dalībvalstīs, balstoties uz visjaunākajiem pieejamajiem datiem un informāciju¹. Pamatojoties uz minēto, Sociālās aizsardzības komiteja izceļ šādus konstatējumus un sociālās politikas reformu kopīgās prioritātes, kas būtu jāņem vērā, gatavojoties 2017. gada izaugsmes pētījumam.
2. Jaunākā aktualizētā informācija, ko sniedz Sociālās aizsardzības pārraudzības instruments (SAPI), liecina par nepārtraukti pozitīvu attīstību darba tirgū, un ir pieaudzis to rādītāju skaits, kas signalizē pārvirzi uz pozitīvām izmaiņām.
3. Tomēr ES joprojām ir tālu no sava 2020. gada sociālās iekļaušanas mērķa sasniegšanas, un vispārējie skaitļi par Eiropas Savienību attiecībā uz nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāju joprojām liecina par stagnāciju augstā līmenī.
4. ES ir konstatētas šādas *sociālās tendences, kas jānovēro*:
 - kopumā nepārtraukti pasliktinās relatīvās nabadzības situācija, palielinās nabadzības dziļums un noturīgums;

¹ Tas tiek darīts, pamatojoties uz Sociālās aizsardzības pārraudzības instrumentu (SAPI) un dalībvalstu sniegtajiem ziņojumiem par politikas reformām.

- ir palielinājies tādu iedzīvotāju īpatsvars, kas dzīvo kvazibezdarbnieku mājsaimniecībās, to papildina nabadzības riska rādītāju pieaugums attiecībā uz cilvēkiem, kas dzīvo šādās mājsaimniecībās.
5. 2014. gadā 28 ES dalībvalstīs bija 26,1 miljons bērnu, kurus skar nabadzības vai sociālās atstumtības risks, tā ir apmēram 1/5 daļa no visiem iedzīvotājiem, kuri dzīvo nabadzības un sociālās atstumtības apstākļos.
 6. Visjaunākie dati rāda, ka daudzās dalībvalstīs atkal palielinās mājsaimniecību ienākumi un, pateicoties tam, samazinās smagas materiālās nenodrošinātības rādītāji un mājokļa izmaksu slogs.
 7. Būtiskas problēmas ES joprojām ir ilgstošs bezdarbs un salīdzinoši zemas nodarbinātības iespējas jauniešiem (15–24), tomēr nesen ir konstatētas dažas pozitīvas norises attiecībā uz *NEET* rādītāja un jauniešu bezdarba samazināšanos.
 8. Turpina palielināties rādītājs par gados vecāku darba ņēmēju dalību darba tirgū, kā arī aizvien uzlabojas gados vecāku cilvēku ienākumi un dzīves apstākļi salīdzinājumā ar pārējiem iedzīvotājiem.
 9. Ienākumu nevienlīdzībai joprojām ir raksturīgs plašs diapazons un pieaugošas atšķirības starp dalībvalstīm. Kopš 2008. gada ienākumu nevienlīdzība ir pieaugusi gandrīz pusē no dalībvalstīm. Lai novērstu pārmērīgu nevienlīdzību, politikā var koncentrēties arī uz vienlīdzīgu iespēju veicināšanu.
 10. Gandrīz pusei dalībvalstu ir iespējas, lai uzlabotu pabalstu efektivitāti darbaspējīgā vecuma iedzīvotājiem, turpretim vairākās citās dalībvalstīs ir problēmas, kas attiecas uz sociālo pakalpojumu efektivitāti vai darba tirgu iekļautspēju. Dažas dalībvalstis ir īstenojušas būtiskas politikas reformas, pievērsoties sociālo pabalstu pārklājumam un adekvātumam un to saiknei ar aktivizēšanu. Tas var ietvert ienākumu atbalsta apjomu palielināšanu, sociālo pārvedumu saņēmēju mērķtiecīgāku izvēli, atvieglinātu piekļuvi kvalitatīviem sociāliem pakalpojumiem un uzlabotus pārraudzības instrumentus.

11. Joprojām ir vajadzīgas politikas reformas, kas balstās uz aktīvas iekļaušanas pieeju, apvieno adekvātu ienākumu atbalstu, kvalitatīvus sociālos pakalpojumus un iesaistīšanās atbalstu, lai veicinātu (re)integrāciju darba tirgū. Pabalstu sistēmu seguma un izmantošanas nodrošināšana un uzlabošana būtu jāpanāk, vienkāršojot pabalstu pieejamību, izvairoties no pārāk lielas koncentrēšanās uz māsaimniecībām ar ļoti zemiem ienākumiem un rūpīgi apsverot pabalstu adekvātumu. Lai izvairītos no pakalpojumu nodrošināšanas sadrumstalotības, dalībvalstīm būtu jāpieliek lielākas pūles, lai ieviestu un sniegtu integrētus, individuālām vajadzībām pielāgotus pakalpojumus. Būtu jāpastiprina stimuli strādāt.
12. Lielākajā daļā dalībvalstu ir konstatētas problēmas saistībā ar nabadzību vai sociālo atstumtību personām, kas ir neaizsargātā stāvoklī, tādējādi ir acīmredzams, ka sociālās aizsardzības sistēmu iekļautspēja un taisnīgums ir nozīmīga problēma visā Eiropas Savienībā. Lai samazinātu bērnu nabadzību un pārtrauktu nabadzības ciklu starp paaudzēm, ir vajadzīgas integrētās stratēģijas, kurās profilakse ir apvienota ar atbalstu. Minētās stratēģijas būtu jāvērs uz to, lai sekmētu atbalstu vecāku piekļuvei darba tirgum un stiprinātu preventīvas pieejas, īstenojot agrīnas iejaukšanās pasākumus un sniedzot palielinātu atbalstu ģimenēm.
13. Ienākumu līmeņa dēļ joprojām pastāv ievērojamas atšķirības piekļuvē kvalitatīvai veselības aprūpei. Atzīstot dalībvalstu kompetenci veselības aizsardzības pakalpojumu un medicīniskās aprūpes nodrošināšanā un organizēšanā, valsts līmenī ir vajadzīgi turpmāki politikas centieni, lai nodrošinātu vispārēju piekļuvi kvalitatīviem veselības aizsardzības pakalpojumiem, vienlaikus tiem nodrošinot atbilstīgu un ilgtspējīgu finansējumu un izmantojot inovācijas un tehnoloģiju attīstību.

14. Piekļuve pienācīgai, izmaksu ziņā pieejamai un kvalitatīvai ilgtermiņa aprūpei, arvien lielāku uzmanību pievēršot tam, lai novērstu vajadzību pēc ilgtermiņa aprūpes, joprojām ir prioritāte. Tas nozīmē, ka var rasties vajadzība virzīties no galvenokārt reaģējošas uz aizvien vairāk proaktīvu politikas pieeju, piemēram, sociālajā un veselības aprūpē, kuras mērķis ir gan novērst autonomijas zaudēšanu un tādējādi samazināt vajadzību pēc ilgtermiņa aprūpes pakalpojumiem, gan veicināt efektīvu un kvalitatīvu ilgtermiņa aprūpi, ilgtermiņa aprūpes nodrošināšanā integrējot veselības aizsardzības un sociālās aprūpes elementus.
15. Aizvadītajos gados veikto plašo pensijas reformu mērķis bija pievērsties novecošanas ietekmei un veicināt ilgāku darba dzīvi, piemēram, izlīdzinot vīriešu un sieviešu pensionēšanās vecumu un pensionēšanās vecumu pielāgojot paredzamajam mūža ilgumam. Būtu jāturpina minētie centieni, bet jādara vairāk, lai daudzās dalībvalstīs nodrošinātu nākotnes pensiju adekvātumu. Pensiju shēmas var saglabāt savu leģitimitāti un pievilcīgumu, ja tajās tiek ietverts pasākumu kopums, ar kuriem tiek stiprināta gan šo shēmu atbilstība, gan ilgtspēja. Bezdarba samazināšana un iedrošināšana ilgāk palikt darba tirgū šodien, tostarp palielinot sieviešu dalību darba tirgū, būs būtiska pensiju pabalstu stabilitātei un adekvātumam nākotnē. Politikas centieni būtu galvenokārt jākoncentrē arī uz sieviešu un vīriešu pensiju atšķirību samazināšanu. Turklāt svarīgs elements to pasākumu kopumā, kuru mērķis ir nodrošināt nākotnes pensiju adekvātumu daudzās dalībvalstīs, ir politika, ar kuru veicina rentablus un drošus papildu pensiju uzkrājumus. Pensijas reformām ir vajadzīgs plašs politisks un sabiedrisks atbalsts, un šajā sakarā svarīga nozīme ir sociālajiem partneriem.
16. Lai stiprinātu visu iedzīvotāju spējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē un ekonomikā, ir vajadzīgas sociālās investīcijas, profilaktiskas pieejas un dzimumu līdztiesības aspekta iekļaušana politikas veidošanā. Politikas veidošanā būtu jāiekļauj sociālās ietekmes novērtējums, un būtu jāapsver dažādu politikas iespēju distributīvā ietekme.

17. Kopumā sociālās aizsardzības sistēmu darbības uzlabošanai nabadzības novēršanas un samazināšanas ziņā, tostarp pateicoties efektīvam sociālajam nodrošinājumam un sociālajai palīdzībai, kā arī sociālajām investīcijām, būs izšķiroša nozīme virzībā uz 2020. gada nabadzības un sociālās atstumtības mērķa sasniegšanu, un tā palīdzēs nepārtraukti uzlabot nodarbinātības un sociālās jomas rezultātus ² Eiropas Savienībā. Dalībvalstīm būtu jāturpina centieni un jānodrošina, lai sociālās aizsardzības sistēmas sniegtu labākus sociālos rezultātus, vienlaikus pēc iespējas labāk ietekmējot nodarbinātību un izaugsmi.

² Padomes 2015. gada secinājumi par sociālo pārvaldību iekļaujošai Eiropai (Padomes dokuments 14129/15).